

АДАПТАЦІЙНІ РЕАКЦІЇ СИСТЕМИ КРОВООБІГУ НЕПОВНОСПРАВНИХ ВАЖКОАТЛЕТІВ НА СИЛОВІ НАВАНТАЖЕННЯ

ЄВГЕН ПРИСТУПА, ТЕТЯНА ПРИСТУПА, БАРТОШ СІКОРА

Академія фізичного виховання, м.Вроцлав, Польща

Адаптація до фізичних навантажень у процесі м'язової діяльності є цілісною реакцією організму на виконану роботу [1, 2, 3]. Особливості функціонування і адаптаційні реакції серцево-судинної системи у важкоатлетів вивчалися багатьма дослідниками [1, 4], але цілий комплекс важливих для теорії та практики спортивного спорту питань є на сьогодні малообґрунтованим та спірним. Особливостей адаптації серцево-судинної системи неповносправних важкоатлетів наукові дослідження проводилися фрагментарно [5], що суттєво знижує ефективність навчально-тренувального процесу.

Відомо, що значні силові навантаження, як правило, супроводжуються зростанням, яке, у свою чергу, призводить до суттєвих функціональних змін серцево-судинної системи [3, 4]. За даними Мас Douqalla et.al. [4], артеріальний тиск крові в процесі силового тренування максимальної інтенсивності може підвищувати параметри 350-480 мм рт.ст. В той же час, за даними Уілмора та іншого [3], у фізично здорових підготованих спортсменів систолічний тиск у процесі високоінтенсивних силових навантажень може підвищуватися до 240-250 мм рт.ст.

Встановлено, що при силових навантаженнях на верхню частину тіла реакція зростання тиску крові є більш вираженою, ніж при аналогічних навантаженнях на нижню частину тіла [3]. В той же час, подібні дослідження за участю неповносправних важкоатлетів не проводилося, хоча відомо, що їхні адаптаційні ресурси до силових навантажень є суттєво нижчими, ніж у повносправних атлетів [5].

Цілісне дослідження реакцій серцево-судинної системи неповносправних важкоатлетів на силові тренувальні навантаження дадуть змогу встановити особливості адаптаційних змін, що сприятиме детальному формуванню як методичних, так і методичних підходів до оптимізації системи підготовки адаптованих атлетів-інвалідів.

Метою роботи було дослідження адаптаційних реакцій серцево-судинної системи неповносправних важкоатлетів на силові навантаження в тренувальному процесі.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження проводилися за участю 12 неповносправних важкоатлетів клубу "Старт" (Вроцлав) протягом тренувального мікроциклу тренування, який складався з чотирьох тренувальних занять. Для вимірювання реакцій серцево-судинної системи на силові навантаження використовувався прилад OMRON M 4, який давав змогу одночасно вимірювати пульс, систолічний та діастолічний тиск крові до та після тренування. Діагностичні вправи. Вимірювання пульсу та кров'яного тиску у спортсменів проводилися у положенні лежачи на важкоатлетичній лаві відразу по закінченні тренування. Також за допомогою методів педагогічного спостереження (хронографія) визначали часові характеристики діяльності спортсменів і фіксувалися частота обігу та інтенсивності навантаження протягом тренувального заняття.

Отримані дані піддавалися статистичній обробці.

Обговорення дослідження та їх обговорення. Аналіз та узагальнення отриманих дослідження дають всі підстави диференціювати адаптаційні реакції

серцево-судинної системи неповносправних важкоатлетів на силові навантаження залежності від домінування периферійних та центральних механізмів регуляції кровообігу на декілька типів. Важливо, що в одного і того самого спортсмена адаптаційні реакції на тотожне навантаження в одному тренуванні можуть бути різними (рис. 1). Як видно з даних, наведених на рис. 1, реакції серцево-судинної системи спортсмена Б.Д. на тотожні серії вправ 10х40 кг є різними. Так, в першій серії пульс становив 93 уд/хв, систолічний тиск – 123, а діастолічний – 91 мм рт.ст. У другій серії аналогічні параметри становили відповідно 101, 143/64 мм рт.ст., а після третьої серії - 108 уд/хв і 108/61 мм рт.ст.

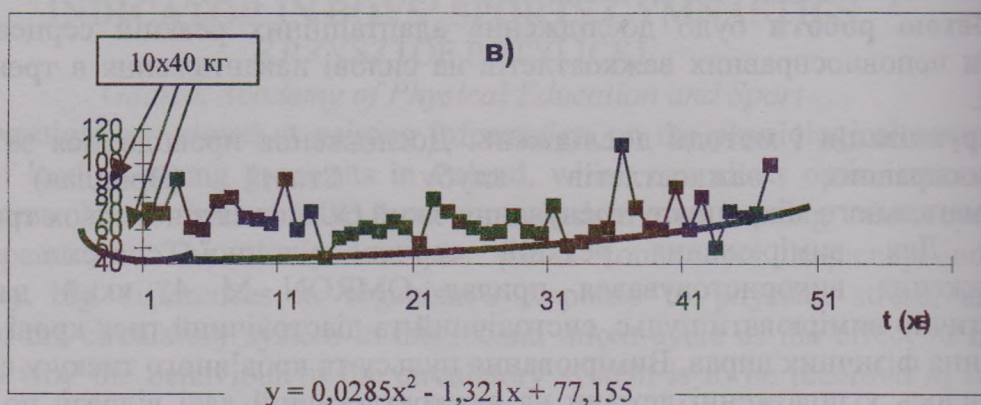
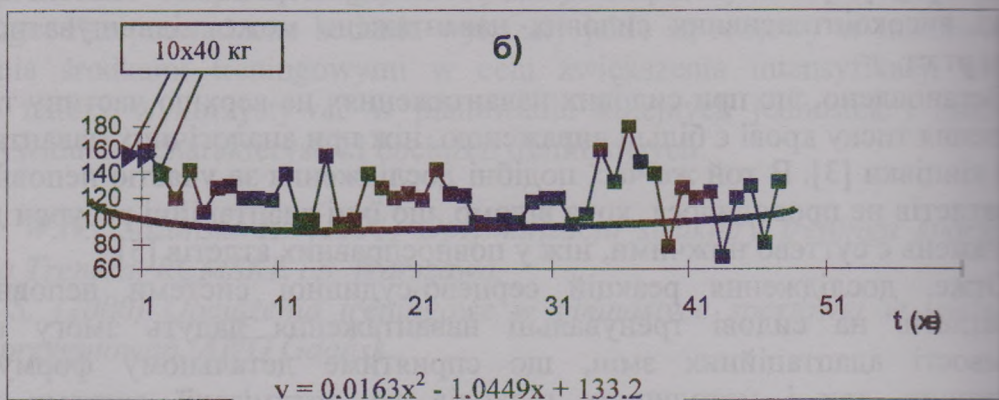
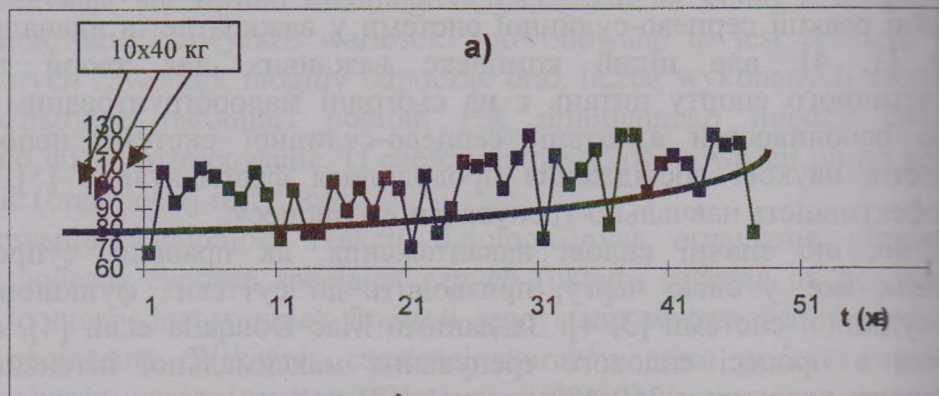

Рис. 1. Динаміка адаптаційних реакцій серцево-судинної системи неповносправного спортсмена Б.Д. на силові навантаження.

Примітки: а) пульс; б) систолічний тиск; в) діастолічний тиск

10x40 кг → реакція на навантаження.

Подібні адаптаційні зміни характерні і для інших серій силових вправ, що свідчить про багатофакторний механізм регуляції функціонування серцево-судинної системи в процесі виконання силових навантажень.

У результаті проведених досліджень встановлено, що найбільш типовими, або характерними адаптаційними реакціями серцево-судинної системи неповносправних важкоатлетів на силові навантаження, є нормотонічні реакції, або такі, коли поряд із збільшенням пульсу паралельно збільшується систолічний тиск, а діастолічний тиск практично несуттєво зменшується. Нормотонічні реакції загалом становлять 73% від загальної кількості всіх просторованих реакцій (рис. 2). 17% реакцій серцево-судинної системи становлять дистонічні реакції, при яких характерним є феномен нескінченного тону. 10% від загальної кількості адаптаційних реакцій припадає на реакції гіпотонічні, для яких характерним є несуттєве зменшення систолічного тиску з паралельним суттєвим збільшенням пульсу.

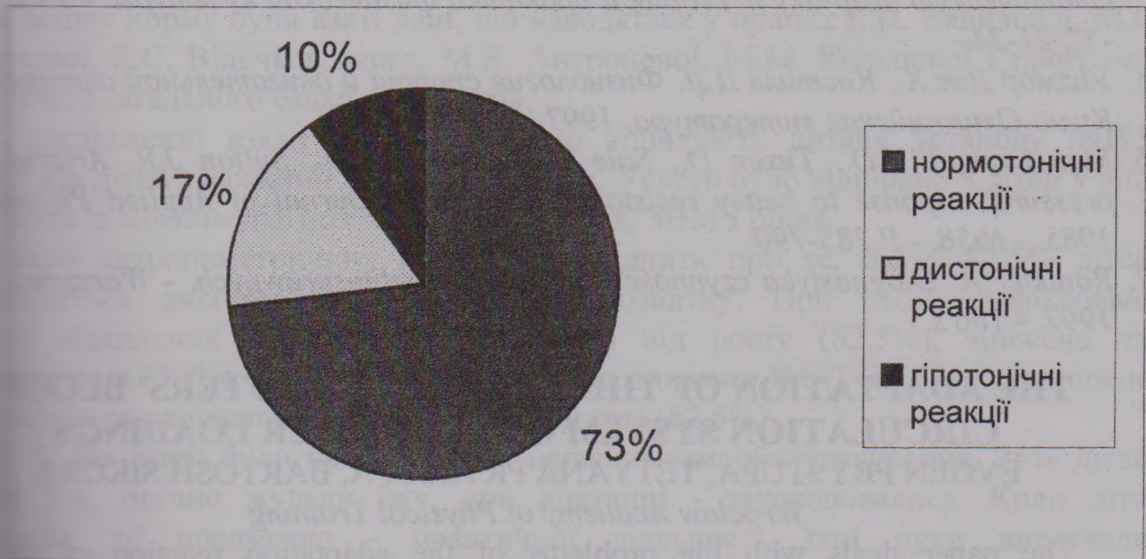

Рис. 2. Розподіл (у %) адаптаційних реакцій серцево-судинної системи неповносправних важкоатлетів на силові навантаження

Крім того, випадків гіпертонічних адаптаційних змін після силових навантажень у нашому дослідженні встановлено не було, що може свідчити про високий добір і реалізацію тренувальних навантажень і режимів реституції.

Високі величини пульсу протягом тренувальних занять становлять середню норму. Характерною особливістю у цьому відношенні є той факт, що пульс у неповносправних важкоатлетів під час силових навантажень є суттєво меншим, як при помірних силових вправах. У той же час, найбільші показники систолічного тиску досягані нами після силових вправ із максимальною інтенсивністю, що відповідає характеристиками "феномену Вальсальви" [3].

ВИСНОВКИ

Адаптаційні реакції серцево-судинної системи неповносправних важкоатлетів у процесі силових тренувань передзмагального мікроциклу

характеризуються багатofакторними варіативними механізмами регуляції кровообігу, що характеризується як динамікою пульсу, так і динамікою тиску крові. Параметри пульсу в процесі силових тренувань становлять у середньому 140 ± 41 уд/хв, систолічного тиску – 154 ± 43 , а діастолічного тиску – 67 ± 28 мм рт.ст. Вказані параметри функціонування серцево-судинної системи суттєво залежать від індивідуальних особливостей організму важкоатлетів.

2. Домінуючими адаптаційними реакціями серцево-судинної системи неповносправних важкоатлетів на силові тренування є реакції нормотонії. Гіпотонічні реакції зафіксовані нами у 17% випадків, а гіпотонічної реакції зміни становлять 10%.

ЛІТЕРАТУРА

3. Платонов В.Н. *Адаптація в спорті*. - Київ: Здоров'я, 1988. - 216 с.
4. Невмянов А.М., Макарова И.И. Реакция сердечно-сосудистой системы на статическую нагрузку // *Теория и практика физической культуры*. - 1985. - № 1. - С. 21-24.
5. Уилмор Дж.Х., Костилл Д.Л. *Физиология спорта и двигательной активности*. - Киев: Олимпийская литература, 1997. - 504 с.
6. Mac Dougall J.D., Tuxen D., Sale D.G., Moroz J.R., Sutton J.R. Arterial blood pressure response to heavy resistance exercise // *Journal of Applied Physiology*. - 1985. - №58. - P.785-790.
7. Ronikier A. *Diagnostyka czynnościowa osób niepełnosprawnych*. - Warszawa: PZWL, 1997. - 106 s.

THE ADAPTATION OF THE PARAWEIGHTLIFTERS' BLOOD-CIRCULATION SYSTEM ON THE POWER LOADINGS

EVGEN PRYSTUPA, TETYANA PRYSTUPA, BARTOSH SIKORA

Wroclaw Academy of Physical Training

The paper deals with the problems of the adaptation reaction of the paraweightlifters' blood-circulation system on the power loadings. The paper contains the conclusions on the problem.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ПРИ МОТОРНІЙ АЛАЛІЇ

СВІТЛАНА ПРИТИКОВСЬКА

Південноукраїнський державний педагогічний Університет імені К.Д. Ушинського

Однією з актуальних задач логопедичної роботи є цілеспрямована і систематична корекція такого мовного розладу як моторна алалія.

Алалія - це одна із найбільш важких вад, при якій у дитини практично не формуються мовні засоби спілкування. Численні дослідження, що стосуються моторної алалії, свідчать про те, що у дітей з цим мовним розладом спостерігаються відхилення в психофізичному розвитку. /Гуровець Г.В.; Давиденко Л.Р.; Орфинська В.К.; Кириченко Е.І.; Лурія А.Р.; Ляпідевський С.С.; Мазуркевич Е.М.; Соботович Е.Ф.; Волкова Л.С. та ін./